

Utgångspunkter för lokala överenskommelser om nyanländas etablering

Framtagen i samarbete mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, länsstyrelserna, Migrationsverket samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Innehåll

Introduktion till metodstödet.....	4
Kapitel 1. Etablering på lika villkor.....	6
Kapitel 2. Mottagning.....	7
Kapitel 3. Etableringsaktiviteter.....	11
Kapitel 4. Försörjning.....	14
Kapitel 5. Övrigt.....	16
Bilaga.....	18

Introduktion till metodstödet

Regeringens uppdrag till myndigheterna

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och länsstyrelserna fick inför år 2012 i uppdrag av regeringen att, i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), utveckla och förbättra samverkan och samordning i etableringsprocessen för nyanlända. I detta arbete skulle myndigheterna särskilt beakta samverkan och samordning på lokal nivå. Mot bakgrund av regeringsuppdraget har myndigheterna och SKL tagit fram detta metodstöd för upprättandet av lokala överenskommelser om nyanländas etablering. Metodstödet har sedan lanseringen år 2013 reviderats kontinuerligt för att därmed hållas aktuellt.

Syftet med metodstödet

Metodstödet ska vägleda de lokala parterna i arbetet med att ta fram lokala överenskommelser. Metodstödet belyser områden som samverkande parter bör beakta vid upprättandet av en överenskommelse.

Metodstödet disposition

Metodstödet är uppdelat i olika områden i etableringsprocessen. För varje område finns fakta samt rekommendationer från myndigheterna och SKL.

Fakta är baserade på lagar, förordningar, propositioner och styrande dokument. Det är en grund för de rekommendationer som myndigheterna och SKL lämnar i metodstödet. Fakta ska inte ses som fullständiga beskrivningar av regelverk.

Rekommendationerna är formulerade ”bör”. Där myndigheterna och SKL använder ”bör” finns en samsyn kring hur myndigheter, kommuner och andra aktörer bör agera lokalt.

Ett exempel på hur en lokal överenskommelse kan utformas har tagits fram. Mallen finns som en bilaga till metodstödet.

Syftet med en lokal överenskommelse

En lokal överenskommelse ska i första hand

tydliggöra uppdrag, ansvarsfördelning, roller och rutiner mellan Arbetsförmedlingen och kommuner samt andra myndigheter och organisationer såsom landsting/regioner, Försäkringskassan och Migrationsverket. Det ska också beskriva hur samverkan kan ske med idéburna organisationer och det lokala näringslivet.

I andra hand är en lokal överenskommelse ett strategiskt dokument för hur samverkan kan utvecklas. Det kan till exempel handla om mål och visioner för det lokala arbetet och utvecklad samverkan kring andra målgrupper.

Den lokala överenskommelsen ska vara ett levande dokument som regelbundet följs upp och revideras.

Avgränsning för metodstödet

Metodstödet är avgränsat till att avse nyanlända som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

En lokal överenskommelse kan också omfatta andra nyanlända än de som omfattas av lagen om etableringsinsatser. Det står lokala parter fritt att utöka omfattningen av överenskommelsen till alla nyanlända, såsom andra anhöriga, barn och äldre.

Olika parter i den lokala samverkan

Arbetsförmedlingen ska vara stödjande och pådrivande i förhållande till andra berörda parter i arbetet med nyanländas etablering. Det innebär att Arbetsförmedlingen ska vara sammankallande och ta initiativ till att en lokal överenskommelse upprättas. Arbetsförmedlingen ansvarar också för uppföljning och revidering av överenskommelsen tillsammans med övriga parter som ingår i den.

Kommunen bör säkerställa att relevanta verksamheter/förvaltningar ingår i arbetet med att ta fram en överenskommelse. Det gäller till exempel flyktingmottagningen, socialtjänsten inklusive ekonomiskt bistånd, sfi, vuxenutbildningen, samhällsorienteringen, skolan och barnomsorgen.

Försäkringskassan ska samordna rehabilite-

ringsinsatser och besluta om eventuella socialförsäkringsförmåner, betala ut etableringsersättning samt betala ut och besluta om tilläggsersättningar.

Landstingen/regionerna ska bland annat erbjuda hälsoundersökningar till vissa nyanlända.

Migrationsverket ska tillhandahålla anläggningsboende och organiserad sysselsättning för asylsökande samt bosätter kvotflyktingar och nyanlända som inte har rätt till etableringsplan.

Länsstyrelserna ska främja och stödja regional samverkan. I det ingår att ha en konsultativ roll i arbetet med lokala överenskommelser. Länsstyrelserna ska säkerställa kopplingen till förekommande regionala program- och strategidokument som rör integration.

Regeringen har träffat en överenskommelse med idéburna organisationer och Sveriges Kommuner och Landsting. Överenskommelsen som är en ömsesidig avsiktsförklaring kan användas som vägledning i samverkan inom integrationsområdet med idéburna organisationer.¹

Etablering på lika villkor

I metodstödet har myndigheterna och SKL sett ett behov av att särskilt fokusera på jämställdhet i syfte att utjämna de oönskade skillnader som finns mellan kvinnors och mäns deltagande i etableringens olika delar. Arbetsförmedlingen har i flera återrapporter till regeringen kunnat konstatera att kvinnor i lägre utsträckning än män deltar i en arbetsmarknadsutbildning, förberedande utbildning och arbetspraktik. Kvinnor får också vänta längre tid på att påbörja insatser och arbetar i betydligt lägre utsträckning efter avslutad etableringstid. Det är därför ett prioriterat område att säkerställa att både kvinnor och män får tillgång till och erbjuds kvalitativa etableringsinsatser.

Uppföljning och revidering av metodstödet

Myndigheterna och SKL kommer löpande att följa upp och revidera metodstödet.

---

¹Protokoll vid regeringssammanträde 2010-04-14 (IJ2009/2235/UF)

KAPITEL 1.

Etablering på lika villkor

Fakta

Diskrimineringslagen

Myndigheter och kommuner ska säkerställa att alla nyanlända personer som har rätt till en etableringsplan också ges möjlighet att delta i etableringen på lika villkor utifrån sina förutsättningar. Förbud mot diskriminering regleras i diskrimineringslagen. Lagen omfattar diskriminering på grund av: ²

- Etnicitet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Kön
- Sexuell läggning
- Funktionshinder
- Ålder
- Könsoverskridande identitet eller uttryck

De sju diskrimineringsgrunderna kan interagera och samverka med varandra utan inbördes rangordning.

Jämställdhetspolitiska mål

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Till det jämställdhetspolitiska målet finns fyra delmål: ³

- En jämn fördelning av makt och inflytande.
- Ekonomisk jämställdhet.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är en politisk strategi för att uppnå ett jämställt samhälle. Strategin innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska införas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet. ⁴

Då jämställdhet skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas måste ett jämställdhetsperspektiv finnas med i det dagliga arbetet. I arbetet med jämställdhetsintegrering ska det systematiskt synliggöras och analyseras vilka konsekvenser förslag får för kvinnor respektive män utifrån deras individuella förutsättningar.

Jämställdhetsintegrering motverkar att jämställdhetsarbetet bedrivs i skymundan eller vid sidan av annan verksamhet, jämställdhetsarbetet blir istället en del i det ordinarie arbetet.

Rekommendationer

Parterna bör säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv finns med i såväl upprättande som uppföljning av den lokala överenskommelsen. Som stöd för parternas arbete med jämställdhetsintegrering finns i en separat bilaga förslag på frågeställningar som kan användas. Se bilaga 2.

² Diskrimineringslag (2008:567)

³ Diskrimineringslag (2008:567)

⁴ <http://www.regeringen.se/sb/d/13278> (hämtat 2015-02-05)

KAPITEL 2.

Mottagning

Under asyltiden

Fakta

Migrationsverket ska genomföra en kartläggning av de asylsökandes utbildnings- och yrkesbakgrund.⁵ Migrationsverket ska i lämplig omfattning erbjuda asylsökande sysselsättning, exempelvis i form av svenskundervisning. Migrationsverket erbjuder de vuxna asylsökande som väntar på beslut om uppehållstillstånd en introduktion med information om asylsökandes rättigheter och skyldigheter samt information om det svenska samhället.⁶ Landstinget ska erbjuda asylsökande som vistas inom landstingets upptagningsområde en hälsoundersökning.

Rekommendationer

- Arbetsförmedlingen bör medverka vid introduktionstillfällena och informera asylsökande om etableringsuppdraget och Arbetsförmedlingens arbete med bosättning. Om Arbetsförmedlingen inte har möjlighet att medverka vid introduktionstillfällena kan Migrationsverket använda det informationsmaterial som Arbetsförmedlingen har tagit fram.
- Migrationsverket och Arbetsförmedlingen bör lokalt komma överens om rutiner kring Arbetsförmedlingens medverkan i introduktionen för asylsökande.
- Migrationsverket bör informera parterna om vilka aktiviteter som erbjuds asylsökande lokalt.
- Migrationsverket bör hitta former för dialog och samverkan med t.ex. idéburna organisationer kring aktiviteter och socialt stöd för personer i anläggningsboende.

Etableringssamtal och upprättande av etableringsplan

Fakta

Vid beslut om uppehållstillstånd

När en nyanländ person beviljas uppehållstillstånd, meddelar Migrationsverket detta till Arbetsförmedlingen i de fall de omfattas av lagen om etableringsinsatser. I ärenden där det finns behov av vård- eller stödinsatser till följd av sjukdom, funktionsnedsättning och dylikt kan ett flerpartssamtal initieras av Migrationsverket.

Innehåll etableringssamtal

Etableringssamtalen, som kan vara ett eller flera, ska omfatta kartläggning av personens familjesituation, hälsa, utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet samt planering för studier eller arbete. Under etableringssamtalen ska Arbetsförmedlingen informera om etableringsersättning och tilläggsförmåner.

Arbetsförmedlingen ska vid etableringssamtalet beakta familjesituation och hälsa så att deltagande i etablering kan möjliggöras utifrån rådande förutsättningar.

Etableringssamtal för personer som bor på anläggningsboende

För personer som bor på anläggningsboende ska Arbetsförmedlingen genomföra det första etableringssamtalet så snart som möjligt efter beviljat uppehållstillstånd. Detta samtal ska fokusera på behovet av bosättning. Om personen önskar hjälp med bosättning ska ett bosättningsärende upprättas. För att upprätta ett kvalitativt bosättningsunderlag behöver etableringssamtalet innehålla en kartläggning av familjesituation, hälsa, utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet samt planering för studier eller arbete. När en person som bor på anläggningsboende väl blir

⁵ Prop. 2009/10:60 Nyanlända invandrades arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd sid 55-56

⁶ 4 § Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

kommunmottagen ska beslut om etableringsplan fattas inom en månad.

Arbetsförmedlingens stöd till de som bor på anläggningsboende och väntar på en etableringsplan fokuserar på bosättning och information om hur man kan söka bostad på egen hand. Personer med uppehållstillstånd som bor kvar på anläggningsboende har rätt att få en etableringsplan inom ett år efter att de första gången folkbokförde sig.⁷

Etableringssamtal för direktinresta anhöriga, kvotflyktingar och personer i eget boende

För nyanlända personer som är inskrivna i Migrationsverket mottagningsystem och som bor i eget boende samt för personer som har blivit kommunmottagna ska Arbetsförmedlingen genomföra etableringssamtal så snart som det är möjligt. Arbetsförmedlingen ska upprätta en etableringsplan inom två månader från det första etableringssamtalet för de som har uppehållstillstånd vid inresan till Sverige. För de som har beviljats uppehållstillstånd efter inresan till Sverige ska Arbetsförmedlingen upprätta en etableringsplan senast två månader efter beslut om uppehållstillstånd.⁸

Rekommendationer

- Arbetsförmedlingen bör vid etableringssamtalet inför bosättning informera om förutsättningar och konsekvenser av att bosätta sig själv i en kommun.
- Migrationsverkets mottagningsenheter och handläggande arbetsförmedlingskontor bör upprätta rutiner som underlättar informationsöverföring vid utskrivning från mottagningsenheten så att personen så fort som möjligt kan skrivas in på Arbetsförmedlingen och erbjudas etableringssamtal och etableringsinsatser.

Upphållstillståndskort

Fakta

Migrationsverket utfärdar uppehållstillståndskort (UT-kort) som krävs för att kunna folkbokföra sig hos Skatteverket. De som får uppehållstillstånd innan ankomst till landet får UT-kort inför inresan.⁹ Vissa kvotflyktingar saknar UT-kort vid ankomst till Sverige och behöver därför omgående ansöka om detta vid någon av Migrationsverkets tillståndsenheter för att kunna folkbokföra sig och få ett personnummer.

Ersättning för kostnader som uppstår för kommunerna i samband med resa för kvotflyktingar till Migrationsverkets tillståndsenhet kan återsökas hos Migrationsverket.

Rekommendationer

- Kommunen bör informera kvotflyktingar om behovet av att ansöka om UT-kort i de fall personen saknar sådant. Vid behov bör kommunen bistå med transport till tillståndsenhet.

Folkbokföring, id-kort och bankkonto

Fakta

Migrationsverket ska informera om folkbokföring och personnummer i samband med att personen blir underrättad om sitt uppehållstillstånd. Arbetsförmedlingen ska informera om det vid etableringssamtalet. Kommunen informerar kvotflyktingar om folkbokföring och personnummer vid ankomst till kommunen.

Personen har ett eget ansvar att så fort som möjligt besöka Skatteverkets servicekontor för att anmäla invandring och uppvisa pass och bevis om uppehållstillstånd, till exempel UT-kort, som grund för folkbokföring.¹⁰

För att få tillgång till de ersättningar och bidrag som personer med etableringsplan kan ha rätt till krävs oftast att personen har ett bankkonto. För att kunna öppna ett bankkonto krävs en giltig legitimation.

⁷ Förordningen (2010:409) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

⁸ Förordningen (2010:409) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

⁹ 22 kap. 4 § Utlänningsförordningen (2006:97) samt Migrationsverkets Föreskrifter (MIGRFS 06/2011) om uppehållstillståndskort.

¹⁰ Folkbokföringslagen (1991:481)

Rekommendationer

- Parterna bör komma överens om hur personen vid behov kan få stöd med att, till exempel, ansöka om ID-kort eller öppna ett bankkonto.
- Parterna kan vid behov utforma lokala rutiner med Skatteverket, banker med flera för att underlätta för personen att själv kunna klara av att göra ansökningar med mera.

Bosättning och andra bostadsfrågor

Fakta

Arbetsförmedlingen ska vid behov anvisa de personer som har rätt till en etableringsplan plats för bosättning i en kommun. Ansvaret omfattar alla personer i ett hushåll.¹¹ Arbetsförmedlingen bedömer om det finns behov av bosättning.

Behov av bosättning anses föreligga om de vuxna personerna i hushållet, utifrån deras yrkes- och utbildningsbakgrund, har betydligt bättre förutsättningar att få anställning eller påbörja reguljär utbildning på annan ort. Det samma gäller om någon i hushållet har särskilda behov som inte kan tillgodoses på nuvarande ort, till exempel behov av specialistvård eller särskilda skolresurser. Personer som bor på anläggningsboende bedöms alltid ha behov av bosättning om de begär hjälp.¹²

Erbjudandet om anvisning till bosättning gäller endast en gång. Arbetsförmedlingen kan inte anvisa de som själva bosatt sig i en kommun till samma kommun där man är bosatt.¹³ Migrationsverket ansvarar för bosättning av kvotflyktingar och de personer som inte har rätt till en etableringsplan.¹⁴ Migrationsverket ansvarar även för bosättning av 18–19-åringar som går i gymnasium och bor på ett anläggningsboende.

Kommunen ska planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla i kommunen ska kunna leva i goda bostäder samt i övrigt främja åtgärder så att bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.¹⁵

¹¹ 6 § Förordningen (2010:408) om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare.

¹² Arbetsförmedlingens interna instruktion (Arbetsförmedlingen II 14/2012)

¹³ 6 § Förordningen (2010:408) om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare.

¹⁴ Ibid, § 7

¹⁵ 1 § Lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Rekommendationer

- Kommunen bör informera Arbetsförmedlingen om vilka rutiner som gäller i de fall någon blir akut bostadslös.
- Parterna bör komma överens om hur personen får information om den lokala bostadsmarknadens kösystem eller liknande.
- Parterna bör komma överens om hur samtal genomförs och hur information lämnas till de personer som tackar nej eller avbryter sitt bosättningsärende och inte har ordnat eget boende.

Praktisk hjälp vid bosättning

Fakta

Kommunerna ansvarar för att, vid behov, se till att nyanlända personer erbjuds praktisk hjälp i samband med bosättning i en kommun. Det är viktigt att personerna kommer på plats i boendet och etablerar sig på sin nya ort så fort som möjligt för att möjliggöra deltagande i aktiviteter. Behovet av praktisk hjälp kan variera, bland annat beroende på om man är vidarebosatt (kvotflykting), inflyttad från anläggningsboende (ABO) eller har ordnat eget boende (EBO).

Rekommendationer

- Kommunen bör beskriva vad som ingår i den praktiska hjälpen och hur kommunen avser att genomföra detta uppdrag. Det kan till exempel handla om att efter anvisad bosättning i samband med mottagandet i kommunen hämta personen vid buss/flyg/tåg, visa lägenhet och ge information om till exempel tvättstuga, elavtal och hemförsäkring.

Hemutrustningslån

Fakta

Vissa nyanlända personer kan ansöka om hemutrustningslån från CSN för att utrusta sin bostad.

För att göra en ansökan ska den sökande vara 18 år och söka lån med hjälp av en behörig lånekontaktperson. Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och kommunen kan samtliga bistå med att ansöka om hemutrustningslån.¹⁶

Rekommendationer

- För att undvika att personerna slussas mellan myndigheter bör det finnas behöriga lånekontaktpersoner hos Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och kommunen.

Hälsundersökningar

Fakta

Landstingen ska erbjuda asylsökande en hälsundersökning om en sådan inte har genomförts innan beslut om uppehållstillstånd. Hälsundersökningen är frivillig.¹⁷ Migrationsverket informerar asylsökande om möjligheten till hälsundersökning.

Rekommendationer

- Landstinget bör lokalt informera Arbetsförmedlingen och kommunen om var och hur personen lämpligast anmäler sig och sina barn till en hälsundersökning och vilka rutiner som finns för detta.
- Landstinget bör erbjuda personer tillhörande etableringen en hälsundersökning.
- Arbetsförmedlingen bör vid behov informera personen om möjligheten till hälsundersökning. Detta gäller även anhöriga som omfattas av lagen om etableringsinsatser.
- Kommunen bör informera kvotflyktingar om möjligheten till hälsundersökning.

¹⁶ Förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

¹⁷ 7 § Lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. samt Socialstyrelsens Föreskrifter (SOSFS 2011:11) och allmänna råd om hälsundersökning av asylsökande m.fl.

KAPITEL 3.

Etableringsaktiviter

Fakta

Etableringsplanen¹⁸ upprättas när personen blivit kommunmottagen, bosatt sig på egen hand i en kommun eller inom tolv månader från folkbokföringsdatum för de som fortfarande bor i anläggningsboende. Etableringsplanen ska omfatta maximalt 24 månader och minst innehålla sfi, samhällsorientering och aktiviteter för att underlätta och påskynda etablering i arbetslivet. Planen ska i normalfallet omfatta heltidsaktiviteter motsvarande 40 timmar per vecka. Vid utformning av etableringsplanen ska hänsyn tas till familjesituation och hälsa. De ska framgå av planen vem som ansvarar för respektive aktivitet. Arbetsförmedlingen ska tillsammans med personen följa upp och utvärdera insatserna i etableringsplanen.

Rekommendationer

- För att deltagare i etableringen ska kunna delta i flera aktiviteter parallellt bör parterna ta fram rutiner för hur sfi, samhällsorientering och arbetsförberedande insatser ska samordnas.
- Parterna bör gemensamt identifiera vilka insatser som kan tillhandahållas lokalt.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Fakta

Sfi-utbildning ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter att personens rätt till sfi har inträtt.¹⁹ Nyanlända personer som är folkbokförda i Sverige har rätt till sfi.²⁰ Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader efter folkbokföringsdatum.²¹

Varje kommun ska aktivt verka för att de som omfattas av lagen om etableringsinsatser kan påbörja sfi inom en månad från det att de har anmält sig till utbildningen hos kommunen.²² Varje kommun ska aktivt verka för att nå de som har rätt till sfi och motivera dem att delta i utbildningen.²³ Sfi ska kunna kombineras med förvärvsarbete, arbetslivsorientering, validerande insatser, praktik eller annan utbildning.²⁴ Sfi-utbildning ska bedrivas kontinuerligt under hela året.²⁵ För varje studerande ska det finnas en individuell studieplan.²⁶

Migrationsverket kan med ett schablonbepäsk ersätta kommuner för utbildning i svenska för invandrare (sfi) till de som fått uppehållstillstånd och bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden.²⁷

Rekommendationer

- Parterna bör samverka kring att tydliggöra behoven och förutsättningarna för sfi-utbildningen. Det kan till exempel gälla kursstarter, schemaläggning, behov av flexibilitet och koordinering av individuella studieplaner och etableringsplaner.
- Parterna bör diskutera hur man bäst kommunicerar eventuella förändringar i personens studie-/ etableringsplan som kan påverka förutsättningarna för pågående studier eller aktiviteter.
- Migrationsverket och kommunerna bör lokalt diskutera hur man bäst når och erbjuder sfi till målgruppen som bor på

¹⁸ Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nya nyanlända invandrare samt Förordningen (2010:409) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

¹⁹ 7 § Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

²⁰ 22 kap 13 § Skollagen (2010:800) anger att individen måste vara bosatt i landet och med det avses enligt 29 kap 2 § att individen är folkbokförd

²¹ 22 kap 11 § Skollagen (2010:800).

²² 22 kap 12 § Skollagen (2010:800).

²³ 22 kap 12 § Skollagen (2010:800).

²⁴ Ibid, § 7

²⁵ 2 kap 25 § Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

²⁶ 22 kap 10 § Skollagen (2010:800).

²⁷ Förordning (2014:946).

Samhällsorientering

Fakta

Kommunen ska erbjuda samhällsorientering till de som omfattas av lagen om etableringsinsatser samt vissa andra nyanlända.²⁸ Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter att etableringsplanen upprättats. Samhällsorientering ska omfatta minst 60 timmar och normalt vara avslutad inom ett år från det att etableringsplanen upprättats.²⁹

Rekommendationer

- Parterna bör samverka för att tydliggöra behoven och förutsättningarna för samhällsorienteringen, till exempel koordinering av kursstarter, schemaläggning och behovet av anpassning till övriga aktiviteter i etableringsplanen.
- Rutiner för anmälan till och uppföljning av närvaron på samhällsorienteringen bör tas upp i överenskommelsen.
- Parterna bör diskutera möjligheterna att, inom ramen för samhällsorientering, tydliggöra hälsans betydelse för etablering.

Aktiviteter för att underlätta och påskynda etablering i arbetslivet

Fakta

Utöver sfi och samhällsorientering ska en etableringsplan bestå av aktiviteter som kan underlätta och påskynda personens etablering.³⁰

Arbetsförberedande insatser kan dels vara insatser som Arbetsförmedlingen erbjuder via arbetsmarknadspolitiska program,³¹ dels insatser som ingår i Arbetsförmedlingens tjänster.³²

Insatserna kan också vara sådana som erbjuds av kommun, landsting och idéburna organisationer såsom kommunal vuxenutbild-

ning, hälsofrämjande och förebyggande aktiviteter, friskvårdsaktiviteter, sociala aktiviteter och föreningsaktiviteter. Arbetsförberedande insatser kan även vara medicinsk rehabilitering via hälso- och sjukvården eller social rehabilitering via kommunen.

Rekommendationer

- Förutom sfi, samhällsorientering och Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska program, såsom till exempel praktik och instegsjobb bör parterna kartlägga och föra dialog om vilka ytterligare insatser som kan erbjudas.
- Parterna bör diskutera hur studier i sfi kan kombineras med övrig vuxenutbildning.
- Parterna bör diskutera vilka möjligheter det finns att utveckla och anpassa insatser för personer och grupper med behov av särskilda aktiviteter, till exempel personer med sjukdom eller funktionsnedsättning.
- Parterna bör ta upp hur förutsättningar för språkpraktik, arbetspraktik, instegsjobb och arbetsträning ser ut hos aktörerna själva och hos andra arbetsgivare i regionen. Parterna bör också verka för att sådana platser och anställningar kan komma till stånd.

Rehabilitering

Fakta

Personer med en etableringsplan har vid behov rätt till såväl medicinsk, social som arbetslivsinriktad rehabilitering. Syftet är att öka prestations- eller arbetsförmågan.³³

²⁸ Lag (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

²⁹ Förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

³⁰ 7 § Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

³¹ Förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program samt Förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

³² Söka arbete, förbättra ditt arbetssökande, vägledning till arbete, utbildning till arbete, klargöra dina arbetsförutsättningar, anpassa din arbetssituation samt arbetsförberedande insatser.

³³ Prop. 2009/10:60 Nyanlända invandras arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd sid. 65.

Försäkringskassan har samordningsansvar för de insatser som behövs för rehabilitering av de personer som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom.³⁴ Kommunen ansvarar för insatser av social karaktär.³⁵ Arbetsförmedlingen ansvarar för arbetslivsinriktad rehabilitering i form av vägledande, utredande, rehabiliterande eller arbetsförberedande insatser.³⁶ Landstinget ska erbjuda medicinsk rehabilitering, habilitering och hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning.³⁷

Rekommendationer

- Försäkringskassan, landstinget, kommunen och Arbetsförmedlingen bör samverka lokalt för att förbättra och tillgängliggöra rehabiliteringsinsatserna.
- Parterna bör komma överens om hur rehabiliteringsinsatser ska samordnas med övriga insatser i etableringsplanen.

---

³⁴ 30 kap 8-11 §§ Socialförsäkringsbalken (2010:110).

³⁵ (SOL) 2:a kap §1.

³⁶ Förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, Förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med funktionshinder samt Förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen.

³⁷ Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

KAPITEL 4.

Försörjning

Bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande (LMA)

Fakta

Dagersättning enligt LMA betalas ut till de personer som är inskrivna vid någon av Migrationsverkets mottagningsenheter. Det gäller både de som bor på anläggningsboende (ABO) och de som bor i eget boende (EBO) och som saknar egna medel. De som är inskrivna vid anläggningsboende har rätt till bistånd efter det att de har beviljats uppehållstillstånd om de inte anvisats eller kunnat utnyttja en anvisad plats i en kommun. Personer som bor i eget boende har rätt till bistånd under en månad från den dag de har beviljats uppehållstillstånd.³⁸

Särskild dagarsättning lämnas normalt under högst 30 dagar till personer som deltar i aktivitet enligt en etableringsplan när de vistas på en mottagningsenhet hos Migrationsverket och rätten till bistånd enligt LMA har upphört.³⁹

De personer som fortfarande är inskrivna vid en mottagningsenhet när rätten till etableringsersättning upphör har återigen rätt till bistånd enligt LMA om de saknar egna medel.

Rekommendationer

- Migrationsverkets mottagningsenheter och Arbetsförmedlingen bör diskutera former för hur personer kan få adekvat information om frågor som rör ersättningar från de båda myndigheterna.

Etableringsersättning, tilläggförmåner och ersättning för resor

Fakta

Etableringsersättning

Etableringsersättningen är individuell och på-

verkas inte av inkomster som övriga i hushållet har. Den betalas ut i efterskott. Etableringsersättningen ska täcka skäligen levnadsomkostnader.⁴⁰ Arbetsförmedlingen beslutar om ersättningen och Försäkringskassan ansvarar för utbetalningen. Etableringsersättning lämnas för deltagande i etableringsplan som motsvarar heltid, 75, 50 eller 25 procent. Ersättningen kan sänkas om personen inte deltar i insatser enligt etableringsplanen. Vid sammanhängande sjukdom kan ersättningen betalas ut maximalt under 30 dagar.⁴¹ Etableringsplanen kan upphöra helt och därmed förlorar personen rätten till ersättning om denne tackar nej till ett arbete. Arbetsförmedlingen ska meddela Migrationsverket när beslut fattas om etableringsersättning för de som är inskrivna vid en mottagningsenhet.

Tilläggförmåner

En person som har rätt till etableringsersättning kan också ha rätt till tilläggförmånerna etableringstillägg eller bostadsersättning. Tilläggförmånerna utbetalas i relation till etableringsplanens omfattning och de sätts ned om personen inte deltar i insatser enligt etableringsplanen. Försäkringskassan beslutar om och betalar ut tilläggförmånerna. Under etableringssamtalet ska Arbetsförmedlingen informera personen om etableringsersättningen och tilläggförmånerna samt vid behov bistå personen att ansöka om dessa.⁴²

Ersättning för resor

I vissa fall kan personer ha rätt till ersättning för resor för att kunna delta i etableringsaktiviteter. Arbetsförmedlingen lämnar ersättning för resa till etableringssamtal,⁴³ svenska för invandrare (sfi), samhällsorientering och Arbetsförmedling-

³⁸ § Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. 16

³⁹ Förordningen (2010:1345) om särskild dagarsättning till vissa nyanlända invandrare som vistas vid mottagningsenhet samt Migrationsverkets Föreskrifter (MIGRFS 07/2012) om särskild dagarsättning till vissa nyanlända invandrare som vistas vid mottagningsenhet.

⁴⁰ Prop. 2009/10:60 Nyanlända invandras arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd sid 103.

⁴¹ Förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare.

⁴² Förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare.

⁴³ Arbetsförmedlingens interna instruktion (Arbetsförmedlingen II 8/2011).

ens programaktiviteter.⁴⁴ Det arbetsökande kan få betala en egenavgift beroende på vilken typ av resa personen är beviljad.

Personer med uppehållstillstånd som bor kvar på anläggningsboende och studerar sfi ansvarar själv för resor till utbildningen. Om dessa resor innebär en kostnad finns det möjlighet att ansöka och efter individuell prövning få särskilt bidrag enligt LMA.⁴⁵

Månadsredovisning och frånvarorapportering

Fakta

De personer som har etableringsersättning ska varje månad lämna in en redovisning till Arbetsförmedlingen för att få sin ersättning och tilläggsförmåner utbetalda.⁴⁶ Redovisningen är en frånvarorapportering där deltagaren och anordnarna avrapporterar eventuell frånvaro under månaden som gått.

Den som är anordnare av aktiviteter är skyldig att lämna uppgifter om frånvaro till Arbetsförmedlingen.⁴⁷ Arbetsförmedlingen ska informera anordnare om detta krav.

Ekonomiskt bistånd

Fakta

Nyanlända personer har samma rätt som övriga invånare att söka ekonomiskt bistånd från kommunen. Rätten till att söka bistånd utgår ifrån vistelsebegreppet i socialtjänstlagen och bedöms individuellt.⁴⁸

Personen kan initialt ha ett behov av ekonomiskt bistånd från den tidpunkt då rätten till ersättning enligt LMA upphör fram till den första utbetalningen av full etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner ("glappet"). Kommunerna ersätts med schablonbelopp från Migrationsverket för utbetalning av ekonomiskt bistånd i det så kallade glappet.

Rekommendationer

- Kommunen bör beskriva sina rutiner för Arbetsförmedlingen i de fall personer behöver ekonomiskt bistånd i väntan på första utbetalning av etableringsersättning, eventuella tilläggsförmåner och socialförsäkringsförmåner ("glappet").
- För att nyanlända personer ska få rätt information om de olika ersättningssystemen bör parterna bidra till att öka kunskapen hos medarbetarna i respektive organisation om villkoren för de olika ersättningarna.
- Kommunen bör upprätta rutiner för hur utbetalning av försörjningsstöd ("glappet") kan ske i de fall personer saknar bankkonto och/eller giltig legitimation.

Socialförsäkringsförmåner

Fakta

Försäkringskassan hanterar socialförsäkringsförmåner⁴⁹ såsom barnbidrag, bostadsbidrag, föräldrapenning, underhållsstöd, vårdbidrag, handikappersättning, assistansersättning, äldre försörjningsstöd, sjukpenning, samordning av rehabiliteringsåtgärder, aktivitetsersättning, sjukersättning och tandvårdsstöd.

Bedömningen om en person omfattas av socialförsäkringen sker genom en prövning av försäkrings tillhörighet hos Försäkringskassan. Prövningen görs i samband med ansökan om en förmån.

Rekommendationer

- Försäkringskassan bör beskriva för parterna hur personen får kännedom om, och kan ta del av, Försäkringskassans service och socialförsäkringsförmåner även i de fall Försäkringskassan inte är lokalt representerad.

⁴⁴ Förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

⁴⁵ Individuell prövning av rätt till särskilt bidrag enligt 18 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

⁴⁶ Arbetsförmedlingens föreskrifter (AFFS 2010:3) om etableringsersättning.

⁴⁷ 16 § Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare samt 3 kap 10 § Förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare.

⁴⁸ 42 4 kap 1 § Socialtjänstlagen (2001:453).

⁴⁹ Socialförsäkringsbalken (2010:110).

KAPITEL 5.

Övrigt

Förskola, fritidshem och skola

Fakta

Kommunerna ska erbjuda förskola till barn från ett års ålder när föräldrar arbetar eller studerar eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.⁵⁰ Nyanlända barn har rätt till plats på förskola på samma villkor som övriga barn.⁵¹ De som deltar i etableringsinsatser är likställda med arbetande och studerande.⁵²

När vårdnadshavare har anmält önskemål om förskola med offentlig huvudman ska kommunen erbjuda barnet förskola inom fyra månader.⁵³

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt för grundskola.⁵⁴ Det är den kommun där eleven är folkbokförd som ansvarar för att eleven fullgör sin skolplikt.

Rekommendationer

- Kommunen bör beskriva för parterna hur anmälan till förskola, fritidshem och skola sker. Rutiner för anmälan till förskola, skola och fritidshem bör tas upp i överenskommelsen.

Nyanlända 18-19 åringar utan föräldrar i Sverige

Fakta

Rätten till etableringsplan gäller de personer som har fyllt 20 år men inte 65 år. Syftet med den nedre åldersgränsen är att ungdomar ska ges möjlighet att tillgodogöra sig en för framtiden viktig basutbildning inom gymnasieskolan.⁵⁵ Det finns dock ett undantag för ungdomar som saknar föräldrar i landet och som har fyllt 18 men

inte 20 år innan datum för uppehållstillstånd. Dessa ungdomar har rätt att få en etableringsplan förutsatt att de inte studerar på gymnasiet.⁵⁶ Om ungdomen däremot väljer att studera på gymnasiet har hen inte rätt till en etableringsplan och därmed inte heller till etableringsersättning.

Kommuner kan söka ersättning hos Migrationsverket för försörjningsstöd som betalas ut till unga som har fyllt 18 men inte 21 år och som saknar föräldrar i landet samt går i gymnasieskola. En förutsättning är att försörjningsstödet har betalats ut enligt 4 kap 1 § i socialtjänstlagen⁵⁷ samt att uppehållstillstånd har beviljats efter att man har fyllt 18 men inte 20 år.

Rekommendationer

- Parterna bör främja att ungdomar ges möjlighet att tillgodogöra sig en för framtiden viktig basutbildning inom gymnasieskolan.

Föräldralediga

Fakta

Etableringsersättning får inte betalas ut för samma tid som personen uppbär föräldrapenning.⁵⁸ Föräldraledighet på deltid kan kombineras med andra aktiviteter i en etableringsplan.⁵⁹ Arbetsförmedlingen ska informera personen om att etableringsersättningen alltid kommer minska i de fall personen haft föräldrapenning på grund- eller lägstanivå för del av samma dag som personen haft aktiviteter i sin etableringsplan. Föräldraledighet på heltid, som överstiger en tid av 30 dagar är överhoppningsbar tid i etableringsplanen, maximalt 12 månader. Föräldraledighet på deltid

⁵⁰ 8 kap 5 § Skollagen (2010:800).

⁵¹ 2 kap 2 § Kommunallagen (1991:900).

⁵² Sfi-studerande faller under huvudregeln i 8 kap. 5 § skollagen. Se även Prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet sid 348.

⁵³ 8 kap 14 § Skollagen (2010:800).

⁵⁴ 7 kap 2 § Skollagen (2010:800).

⁵⁵ Prop. 2009/10:60 Nyanlända invandrares arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd sid 45.

⁵⁶ 2 § Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

⁵⁷ 20 § Förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

⁵⁸ 2 kap 4 § Förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare.

⁵⁹ 5 § Förordningen (2010:409) om etableringsinsatser och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

(25 procent av heltid), är överhoppningsbar tid i etableringsplanen maximalt 8 månader.

Rekommendationer

- Parterna bör i samverkan skapa likvärdiga möjligheter för båda föräldrarna att delta i etableringsinsatser kombinerat med föräldraledighet.

Socialt stöd

Definition och överväganden

Med socialt stöd avses exempelvis vissa frågor som rör försörjning, barnomsorg, bostättning, vård och hjälp med att förstå innebörden av olika besked som målgruppen har mottagit från myndigheter och kommuner. Eftersom behovet av stöd varierar är det inte möjligt för myndigheterna och SKL att i detalj ge en vägledning i hur aktörerna lokalt ska hantera varje situation som kan uppstå.

Rekommendationer

- Parterna lokalt bör identifiera och komma överens om utformningen av det sociala stödet i de delar som inte regleras i lagar, förordningar, propositioner och styrande dokument. Det kan till exempel handla om vägledning i frågor som rör kontakt med sjukvården, posthantering och familjeåterförening.
- Parterna bör hitta former för dialog och samverkan med idéburna organisationer som arbetar med, eller skulle kunna bistå med socialt stöd till målgruppen.

Insatser efter slutförd etableringsperiod

Fakta

Rätten till etableringsplan upphör normalt efter 24 månader.

Efter etableringsperioden har personen rätt att vara inskriven som arbetssökande på Arbetsförmedlingen och ta del av generella insatser. De personer som lämnar etableringen och ännu inte har etablerats på arbetsmarknaden kommer, förutsatt att de uppfyller villkoren, att ingå i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar.

Personen kan ha rätt att fortsätta läsa sfi efter slutförd etableringsperiod om hen saknar grundläggande kunskaper i svenska språket.⁶⁰ Rätten att läsa kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå samt särskild utbildning för vuxna är reglerad på samma sätt som för övriga invånare.⁶¹

Rekommendationer

- Parterna bör komma överens om rutiner för information till de som har behov av fortsatta insatser från Arbetsförmedlingen eller kommunen efter etableringsperioden. Det kan exempelvis handla om vad som gäller vid ansökan och prövning av försörjningsstöd, information om fortsatta insatser från Arbetsförmedlingen liksom studier inom vuxenutbildning efter etableringsperioden.

⁶⁰ 22 kap 13 § Skollagen (2010:800).

⁶¹ Ibid, kap 20-21. 17

Bilaga 1

Exempel på hur en lokal överenskommelse kan utformas utifrån rubrikerna i metodstödet.

Överenskommelse kring samverkan

Mellan parterna myndigheten/erna och x kommun tecknas följande överenskommelse om att samverka kring nyanländas etablering. Överenskommelsen träder i kraft den x-x-201x och gäller till x-x201x.

Syfte och mål för samarbetet

En lokal överenskommelse är ett strategiskt dokument som ska tydliggöra uppdrag, ansvarsfördelning, roller och rutiner mellan Arbetsförmedlingen och kommuner samt andra myndigheter och organisationer såsom landsting/regioner, Försäkringskassan, Migrationsverket, och i förekommande fall idéburna organisationer samt näringslivet. Den lokala överenskommelsen ska utveckla och bidra till en gemensam behovsbild och gemensam målsättning för att nå uppsatta mål.

Avgränsningar

Den lokala överenskommelsen är avgränsad till att gälla nyanlända som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Dock kan en lokal överenskommelse också omfatta andra nyanlända än de som omfattas av lagen om etableringsinsatser. Det står lokala parter fritt att utöka omfattningen av överenskommelsen till andra grupper av nyanlända, såsom anhöriga, barn och äldre.

Parternas åtagande/roll

Beskriv vad varje part ansvarar för och vad som ingår i överenskommelsen, med utgångspunkt i nedanstående kapitel.

Kapitel Mottagning

- Asyltid
- Etableringssamtal och upprättande av etableringsplan

- Uppehållstillståndskort
- Folkbokföring, id-kort och bankkonto
- Bosättning och andra bostadsfrågor
- Praktisk hjälp vid bosättning
- Hemutrustningslån
- Hälsoundersökningar

Kapitel Etableringsaktiviteter

- Etableringsplan
- Utbildning i svenska för invandrare (sfi)
- Samhällsorientering
- Aktiviteter för att underlätta och påskynda etablering i arbetslivet
- Rehabilitering

Kapitel Försörjning

- Bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande (LMA)
- Etableringsersättning, tilläggsförmåner och ersättning för resor
- Månadsredovisning och frånvarorapportering
- Ekonomiskt bistånd
- Socialförsäkringsförmåner

Kapitel Övrigt

- Förskola, fritidshem och skola
- Nyanlända 18–19 åringar utan föräldrar i Sverige
- Föräldralediga
- Socialt stöd
- Insatser efter slutförd etableringsperiod

Bilaga 2 Jämställdhetsintegrering av etableringsarbetet

Denna bilaga innehåller exempel på metod och konkreta frågor som kan användas av parterna i den lokala överenskommelsen för att påbörja en process med att jämställdhetsintegrera verksamheter i etableringen. Metoden utgår från fyra steg: kartläggning, analys, åtgärder och uppföljning.

Steg 1: kartläggning

Första steget för att förbättra möjligheterna till en etablering på lika villkor är att kartlägga etableringen utifrån ett könsperspektiv. Kartläggningen ska ge en bild av *vem som får vad utifrån sina förutsättningar och på vilka villkor i etableringen* och hjälpa till att identifiera områden där oskäligena könsskillnader finns som bör föranleda analys och åtgärder. Två aspekter som bör kartläggas är representation och resurser.

Representation

Hur många kvinnor/flickor och hur många män/pojkar? Svaren ska ge en bild av könsfördelningen i verksamheten/området. Exempel på frågor som kan ställas kring representation:

- Hur många kvinnor/män har en etableringsplan i kommun x?
- Hur många kvinnor/män har en etableringsplan på deltid (som inte motsvarar 100 %)?
- Hur många kvinnor/män studerar på de olika studievägarna på sfi?
- Hur många kvinnor/män är föräldralediga?
- Hur många kvinnor/män har erbjudits/genomfört en hälsoundersökning?
- Hur många kvinnor/män ansöker och beviljas ekonomiskt bistånd i glappet?
- Hur många kvinnor/män är sjukskrivna (hur många sjukskrivningsdagar har kvinnor/män?)

Resurser – vem får vad?

Med kunskap om könsfördelningen i verksamheten påbörjas kartläggningen av hur verksamhetens resurser fördelas mellan kvinnor och män. Resurser kan exempelvis vara pengar, tid, rum/lokaler, information och insatser. Exempel på

frågor som kan användas för att mäta resursfördelningen mellan kvinnor och män:

- Hur mycket information (tid, timmar) får kvinnor respektive män om ekonomi/insatser m.m.?
- får kvinnor och män?
- Vilka aktiviteter har kvinnor och män i sin etableringsplan (arbetsmarknadsutbildningar, instegsjobb, validering, praktik, komvuxkurser osv)?
- Vad kostar aktiviteterna som kvinnor och män deltar i?
- Vilka arbetsplatser gör kvinnor och män praktik på?
- Eventuella hjälpmedel/utrustning som män och kvinnor har tillgång till (datorer m.m.)?

Tänk på att:

- För att enkelt och snabbt kunna genomföra olika typer av kartläggningar behöver kommuner, myndigheter, utbildningsanordnare osv. se över sina statistikrutiner och säkerställa att könsuppdelad statistik finns att tillgå. Viss statistik kan finnas tillgänglig via officiella kanaler.
- Kartläggningar är en färskvara och bör uppdateras/genomföras regelbundet.

Steg 2: analys

Med utgångspunkt från resultatet av kartläggningen bör en analys genomföras av *varför representation och resursfördelning mellan könen ser ut som de gör*. Analysarbetet är en hjälp att ringa in vilka områden/problem där åtgärder kan vidtas på lokal nivå. Några exempel på frågor och perspektiv som kan beaktas under analysarbetet:

- Varför är det fler män/kvinnor som har praktik osv under etableringstiden? Vilka faktorer spelar in?
- Vilka insatser får kvinnor respektive män?
- Vad beror det på att fler kvinnor/män har en etableringsplan på deltid?
- Hur skiljer sig förväntningar på kvinnor och män när det gäller val av utbildning, sysselsättning Uppmärksammas kvinnors/mäns behov i högre utsträckning? Varför?
- Vilka normer och föreställningar finns som påverkar den information män och kvinnor får om ekonomi, föräldraledighet, insatser osv?
- Uppmuntras föräldraledighet för kvinnor och män? Hur?
- Vilka föreställningar finns när det gäller kvinnors och mäns behov av stöd?
- På vilka villkor får kvinnor och män vara med och påverka innehållet i etableringsplanen/ verksamheten?
- Översyn av informationsinsatser och informationsmaterial till nyanlända utifrån ett jämställdhetsperspektiv
- Distansundervisning som ett sätt att möjliggöra för föräldralediga m.fl. att kunna delta i vissa insatser
- Utbildningsinsatser i jämställdhetsintegrering och normkritik för personer som arbetar med olika delar av etableringen
- Mål för arbetet. Alla aktörer i den lokala överenskommelsen tar fram organisations-specifika och gemensamma mål kring jämställdhetsarbetet

Steg 4: uppföljning

De planerade åtgärderna bör följas upp regelbundet:

- Blev åtgärderna genomförda?
- Hur blev utfallet? Ledde åtgärderna till en minskning av oskäligena könsskillnader?
- Vilka eventuella nya åtgärder behövs?

Steg 3: åtgärder

Vilka åtgärder bör och kan vidtas för att minska oskäligena skillnader mellan kvinnor och män utifrån kartläggnings- och analysarbetet? Åtgärder, som kan vara av direkt eller mer långsiktig karaktär, kan t.ex. handla om:

- Schemaläggning av insatser för att möjliggöra att kvinnor och män kan delta (utifrån barnomsorgstider m.m.)
- Särskilda rekryteringsinsatser av under-representerat kön till olika utbildningar och insatser

Metodstöd

Metodstödet ska vägleda de lokala parterna i arbetet med att ta fram lokala överenskommelser. Metodstödet tar upp områden som samverkande parter bör beakta vid upprättandet av en överenskommelse.